

Tiesības dzīvot pilnvērtīgu dzīvi

Lai arī Valmierā jau ilgāk nekā gadu veiksmīgi darbojas grupu dzīvokļa pakalpojums cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem, un drīzumā šādu pakalpojumu sāks nodrošināt vēl 11 pašvaldībās Vidzemē, joprojām vietējo kopienu līmenī notiek asas diskusijas par pašvaldību plāniem. Atbildot uz iedzīvotāju bažām par to, ka kaimiņos uz patstāvīgu dzīvi pavisam drīz apmetīsies cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem Inga Brente-Mieze, Valmieras grupu dzīvokļu vadītāja norāda: “Pieņemu, ka līdzcivēki ir nevis pret pakalpojuma izveidi, bet gan drīzāk tā pauž savu piesardzību attiecībā uz visu jauno un nezināmo, kas ir dabiska pretreakcija. Tomēr to iespējams mainīt, izglītojot sabiedrību. Manuprāt, mums katram ir tiesības dzīvot pilnvērtīgu dzīvi. Katram ir tiesības izvēlēties, kur dzīvot un kā dzīvot. Deinstitutionalizācija nav tikai par pakalpojumiem, bet tā parāda, cik inteligenta ir sabiedrība, kā sabiedrībā cirkulē informācija un cik daudz virsroku ņem stereotipi, kas ir nevis pieredzē, bet stāstos balstīti.”

Valmierā grupu dzīvokļos uz patstāvīgu dzīvi apmetušies jau 15 cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem un psihiskām saslimšanām. Cilvēki ir pārcēlušies gan no valsts sociālā aprūpes centra, gan no vecāku mājām, izvēloties dzīvot patstāvīgu pilngadīga cilvēka dzīvi. Pamatā cilvēki dzīvo istabās pa vienam, bet ir arī divi pāri, viens no tiem

kopā pārcēlās no valsts sociālās aprūpes centra un grupu dzīvoklī tupina dzīvot kopā. I.Brente-Mieze atskatoties uz aizvadīto gadu to raksturo, kā ļoti darbīgu, kurā iemītnieki ir apguvuši daudz jauna. Daļa ir uzsākuši darba attiecības, pārējie dienu aizvada dienas aprūpes centrā vai specializētajās darbnīcās, kur apgūst jaunas prasmes. Protams, ka mēdz gadīties pa kādam strīdam, bet nav tādu, ko paši vai ar sociālā darba speciālista vai atbalsta personāla palīdzību nespētu atrisināt.

Blakus ēkai, kurā atrodas grupu dzīvokļi, Valmieras pilsētas pašvaldība piešķīrusi nelielu zemes gabalu, kurā iemītnieki iekopuši dārzu. Vasarā tajā audzētas gan puķes priekam, gan dārzeņi, kuri prasmīgi iekonservēti ziemai.

“Manuprāt, šeit ir jābūt tai vietai, kur personas ar garīga rakstura traucējumiem (arī ar psihiskiem traucējumiem) beidzot var un drīkst paši noteikt savu dzīvi, kur darboties un organizēties tā, kā paši to vēlētos. Darbinieku pienesums šeit ir tikai sadzīves vai darba prasmju attīstīšanā vai pilnveidošanā, kā arī darbinieki raugās, lai grupu dzīvokļos dzīvojošie, organizējot savu ikdienu, nepadraud sevi vai citus,” skaidro I.Brente-Mieze.

“Salīdzinot ar iepriekšējo dzīvesvietu, tagad esmu cilvēcīgos apstākļos. Mācos cept kūkas, pīrākus. Sen nebiju krāsojusi olas Lieldienās. Iemācījos “saprasties” ar veļasmašīnu. Pateicoties tam, ka tagad man ir arī darbs, cenšos veidot uzkrājumus, lai varētu iegādāties lietas kas nepieciešamas patstāvīgai dzīvei. Esmu spērusi pirmos solīšus veselības labā. Mācos apgūt to ko nesaprotu datorā,” stāsta Ilona, Valmieras grupu dzīvokļa iemītniece.

Dainis, Valmieras grupu dzīvokļa iemītnieks stāsta: “Sāku aprast ar to, ka pašam jāprot plānot sava ikdienā. Cenšos pagatavot sev ēdienu. Iemācījos mazgāt veļu. Arī istabu cenšos turēt kārtībā. Strādāju.”

“Pagājušā gada novembrī sāku dzīvot Valmierā grupu dzīvoklī. Patīkami pārsteidz šis pakalpojums – izremontētas telpas, ir mēbeles un pat sadzīves tehnika. Šajā pakalpojumā iekļauti arī aprūpētāju pakalpojumi, gadījumā, ja tādi ir nepieciešami. Ļoti padomāts, lai iemītnieki šeit ērti justos. Pakalpojumā ietvertas izmaksas par telpu uzkopšanas inventāru, higiēnas preces. Dzīvošana šajā projektā ir ideāls variants, kā uzsākt patstāvīgu dzīvi cilvēkiem ar invaliditāti un zemiem ienākumiem,” Valmieras grupu dzīvokļa iemītniece Anna (vārds mainīts).

I.Brente-Mieze atzīst, ka liela daļa no cilvēkiem, kas apmetušies Valmieras grupu dzīvoklī, ir spējīgi dzīvot patstāvīgi vai ar nelielu atbalstu.

Jānorāda, ka statistikas dati liecina – Latvijā pieaug to personu skaits, kam ir garīga rakstura traucējumi vai psihiskas saslimšanas. (Saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona (turpmāk -VPR) deinstitucionalizācijas plānā sniegto informāciju 2016. gadā 2 931 persona jeb 15,3% no personām ar invaliditāti VPR pašvaldībās bija personas ar 1. un 2. grupas invaliditāti ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem. 2019. gadā personu ar 1. un 2. grupas invaliditāti un psihiskiem un uzvedības traucējumiem skaits bija

pieaudzis par 302 personām, kopumā aptverot 3 233 personas jeb 14,8% no kopējā personu ar invaliditāti skaita.) Jāsecina, ka pieaug arī nepieciešamība pēc dažādiem sabiedrībā balstītiem sociāliem pakalpojumiem cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem.

Grupu dzīvokļu izveide ir daļa no deinstitucionalizācijas procesa Latvijā, tie tiek veidoti 48 pašvaldībās, dodot iespēju saņemt šo pakalpojumu vairāk nekā 600 cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem. Plānots, ka līdz 2023. gada beigām Vidzemes plānošanas reģiona teritorijā būs izveidoti vēl 11 grupu dzīvokļi, sniedzot iespēju vēl 155 cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem uzsākt patstāvīgu dzīvi.

Vairāk par deinstitucionalizācijas projektu "Vidzeme iekļauj" Vidzemes plānošanas reģionā: www.vidzeme.lv

Jautājumiem: Deinstitucionalizācijas projekta "Vidzeme iekļauj" vadītāja Ina Miķelsone, mob.t 29289487, ina.mikelsone@vidzeme.lv

Sociālo pakalpojumu eksperte Laine Zālīte, mob.t. 26536286, laine.zalite@vidzeme.lv

Informāciju sagatavoja: Naula Dannenbergā, projekta "Vidzeme iekļauj" sabiedrisko attiecību speciāliste, mob.t. 26148024, naula.dannenbergā@vidzeme.lv